

SchuldHulpMaatje: een buitenkans voor onze Kerk

Wat maakt SchuldHulpMaatje (SHM) tot een buitenkans voor de diaconale inzet juist van onze katholieke Kerk? Hans Oldenhof schrijft in dit artikel vanuit het perspectief van Caritas, de belangrijkste organisatie in onze Kerk op het terrein van de armoedebestrijding.

Er wordt op tal van plaatsen heel veel en goed werk verzet. Er is individuele noodhulp en er worden projecten gesteund. En toch klinkt veelvuldig: “Er zijn weinig hulpvragen. Hoe kunnen we de armen beter bereiken?” Ooit kwamen hulpvragen binnen via de netwerken van de geloofsgemeenschap, maar die gemeenschap verdampt steeds meer. Hulpvragen komen tegenwoordig vaak via hulpverleners, maar voor hen is de Kerk steeds meer iets marginaals en onbekends.

Honderdste SchuldHulpMaatje

Recent onderzoek toont aan: er zijn veel armen, alleen komen we er te weinig mee in contact. De kunst is open te staan voor impulsen van buiten. Want de Geest waait waar hij wil. Als er op een terrein, verwant aan het jouwe, bezielde beweging is waarin de armen wél bereikt worden, dan ligt het voor de hand je daarin te verdiepen. Waaraan ontleent de ander zijn dynamiek? En wat heeft ons dat te zeggen?

Eind vorig jaar werd in Groningen feestelijk stilgestaan bij de oprichting van de honderdste stichting SchuldHulpMaatje. Deze richt zich op de stad Groningen, een plaats met veel armoede- en schuldenproblematiek. Er waren ongeveer 75 mensen aanwezig, onder wie bisschop Van den Hout van Groningen-Leeuwarden. Het kersverse bestuur, bestaande uit vertegenwoordigers van een drietal (protestantse) kerken, werd toegesproken door de voorzitter van het landelijk SHM-bestuur. Een tiental maatjes, dat met goed gevolg de verplichte toerustingscursus van drie zaterdagen had doorlopen, kreeg een certificaat. Er was een enthousiaste videoboodschap van demissionair staatssecretaris Wiersma en koningin Máxima liet haar waardering blijken: “Jullie helpen kwetsbare mensen om een nieuwe start te maken.” Er zijn nu in zo’n 140 gemeenten gecertificeerde, dus goed getrainde maatjes beschikbaar voor mensen met beginnende of oplopende schulden. Elk jaar komen er stichtingen bij, er is echt sprake van een beweging. Bij het ontstaan

moeten altijd vertegenwoordigers van minstens drie lokale geloofsgemeenschappen betrokken zijn. De initiatiefnemer is soms een katholieke parochie, bijvoorbeeld via een PCI, maar vaker een protestantse gemeente. Men zoekt dan bondgenoten en heel vaak zijn die er, ook onder katholieken. Onder de ruim 2.200 schuldhulpmaatjes, hun coördinatoren en hun lokale besturen zijn mensen met een katholieke achtergrond goed vertegenwoordigd. In Groningen heeft de bisschop in een Nieuwsbrief voor het hele bisdom bij parochies aanbevolen om bestaande stichtingen van SHM te steunen of mee te werken aan de oprichting van nieuwe.

Het geheim van SHM

Wat is het geheim van SHM, waardoor maatjes van deze organisatie relatief gemakkelijk in contact komen met mensen in een moeilijke financiële situatie?

1. SHM is laagdrempelig voor mensen met schulden, via veel bezochte websites als www.schuldhulpmaatje.nl, www.eerstehulp-bijschulden.nl, www.uitdeschulden.nu, www.geldfit.nl, www.samenhartvoormensen.nl en (speciaal gericht op jongeren) www.moneyfit.nl.
2. SHM heeft, door de aard van zijn organisatie, veel gezag opgebouwd bij de Rijksoverheid en gemeentelijke overheid en bij woningbouwverenigingen en verzekeringsmaatschappijen. Er was al wel jaren sprake van gemeentelijke organisaties rond thuisadministratie en van inzet door vrijwilligers van Humanitas, het Leger des Heils en van Turkse en Marokkaanse Nederlanders. Maar deze konden en kunnen de vraag lang niet alleen aan. Het contact is bovendien vaak maximaal een jaar.
3. SHM is een volwaardige en zeer gerespecteerde partner binnen de Alliantie Vrijwillige Schuldhulp, het landelijk samenwerkingsverband van hierboven genoemde vrijwilligersorganisaties en de Nederlandse Schuldhulproute, een initiatief van 60 burgerlijke gemeenten die op dit punt samenwerken. Zie www.alliantievrijwilligeschuldhulp.nl en www.nederlandseschuldhulproute.nl.

Maatjes vormen de sleutel

De oprichters van het format SHM, onder wie Hub Crijns van het Officium Caritatis, kenden de kracht van organisaties die vanuit de kerken zijn opgezet:

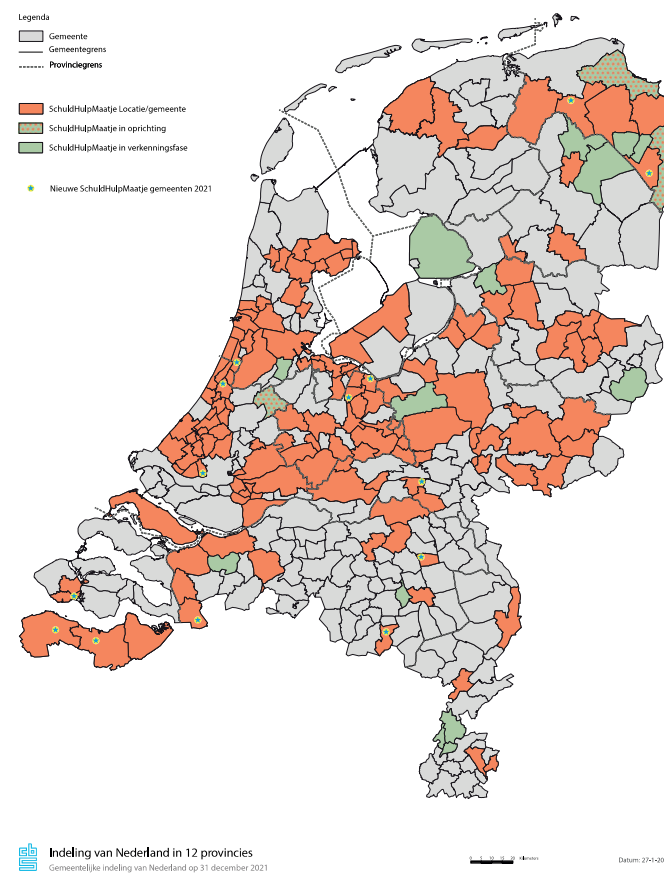
vrijwilligers zijn bereid zich stevig in een materie te verdiepen. Ze zijn in staat het vertrouwen van mensen te winnen en gewend in teamverband te werken. En ze zijn trouw: indien nodig zetten ze zich meerdere jaren voor iemand of een gezin in. SHM vulde een gat in de markt met zijn aanpak: een vereniging van stichtingen waarvan de maatjes, coördinatoren en besturen professioneel vanuit een Landelijk Servicepunt worden getraind en ondersteund. Fondsen van kerken en van daarbuiten, waaronder de overheid, maakten vanaf 2010 een ontwikkeling mogelijk waarin heel veel creativiteit, daadkracht en bezieling van ondernemende christenen werd en wordt gebundeld. Mensen met schulden melden zichzelf bij SHM, via het internet of lokaal op een spreekuur. Nogal eens zijn zij daartoe aangemoedigd door gemeenten en andere organisaties. Alle partijen, inclusief de burger, hebben baat bij vroegsignalering. Ambtenaren en maatschappelijk werkers zijn gebonden aan *caseloads* en protocollen. Er kan bij mensen ook sprake zijn van schaamte of wantrouwen naar de overheid. De drempel naar een vrijwilligersorganisatie als SHM is veel lager. Vrijwilligers die het vertrouwen winnen van mensen zijn in staat hen mentaal te ondersteunen om stap voor stap grip te krijgen op hun financiële situatie. Onderdeel is het begeleiden van contact met instanties rond inkomen en schulden. De maatjes geven dus nooit geld. Wel kunnen zij mensen wijzen op mogelijkheden om (financiële) hulp te krijgen, van de gemeente of van organisaties zoals de PCI. Dat laatste gebeurt in de praktijk regelmatig.

Aarzelingen om mee te doen

Uit mijn werk in parochies in het Aartsbisdom Utrecht ken ik mogelijke weerstanden bij Caritasbestuurders om een stichting SHM in de eigen regio te helpen oprichten. De **eerste** is dat anderen dit werk al doen: vrijwilligers van Thuisadministratie, Humanitas en Leger des Heils. Maar SHM zal door hen ook lokaal als waardevolle collega worden begroet: er is werk genoeg, SHM brengt eigen expertise mee en boort een nieuw reservoir van vrijwilligers aan, van binnen en buiten de kerken. De **tweede** is dat lidmaatschap van de landelijke vereniging en training van maatjes kosten met zich meebrengen. De praktijk leert echter dat er altijd lokale fondsen zijn die deze kosten willen dragen. En tegenover de kosten staan veel (inhoudelijke) baten. De Rabobank bijvoorbeeld sponsort vaak en beveelt eigen personeelsleden aan om maatje te worden. Ten **derde** is men beducht voor extra werk. Men is al zo druk. Pioniers hoeven het wiel echter niet uit te vinden; buitendienstmedewerkers van SHM

SchuldHulpMaatje in Nederlandse gemeenten

status 31 december 2021



Afbeelding: overzicht van de gemeenten waar SHM actief is en waar toegewerkt wordt naar een stichting

begeleiden mensen die lokaal naar een nieuwe stichting toewerken. En voor een nieuw bestuur is altijd wel minstens één katholiek te vinden. Een **vierde** weerstand kan zijn: de mineurstemming vanwege de afkalving van de eigen kerk. Dit kan worden versterkt als er weinig hulpvragen zijn. “Men heeft ons niet meer nodig.” Dan kun je bij voorbaat moe worden van het elan van jonge diakenen uit protestantse of evangelische kerken. Deze houding kan worden doorbroken door juist met mensen uit andere kerken de ervaring op te doen dat SHM praktisch is, de doelgroep bereikt en in een grote behoefte voorziet. Het wordt ook een nieuw kanaal om hulpvragers samen verder te helpen. Onze Kerk wordt veel kleiner. Maar waar geld en vrijwilligers voorhanden zijn, kan onze Kerk ook in de toekomst een belangrijke bijdrage leveren aan armoedebestrijding en schuldhulpverlening.

door Hans Oldenhof,
namens de R-K. Kerk bestuurslid van de
Vereniging SchuldHulpMaatje Nederland
hans.oldenhof54@gmail.com